

Svmma Juris Canonici

Comprehensa Tribus Partibus In Qva Distincte Et Svccincte Explicantur,
quæ ad personas, negotia, & iudicia Ecclesiastica ex Canonum præscripto,
pertinent

Ivrisdictione Ecclesiasticâ, & Iudiciis

Strein, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1658

§. 1. Quid Ivrisdictio, & quotuplex.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61847](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61847)

TITVLVS I.

De Iurisdictione Ecclesiasticâ.

Uo esse, quibus principaliter hic mundus regitur, auctoritatem sacram Pontificum, & potestatem regalem à Gelasio Papa discimus *c. Duo dist. 96.* ad formam scilicet mundi corporalis, in quo luminare maius diei, & luminare minus nocti à sapientissimo rerum omnium conditore DEO præstaturum est. Duplicem igitur potestatem, & Iurisdictionem veneremur oportet, spiritualem, siue Ecclesiasticam, & temporalem seu terrenam, ita separatas, ut sese invicem nihilominus consequantur & perficiant. De Ecclesiastica aucturi generalia quædam præmittimus, & primo occurrit,

§. I.

Quid Iurisdictione & quotuplex sit?

I. Accursum *l. 1. x. de Iurisd. omn. iud.* Iurisdictionem definit esse potestatem de publico introductam cum necessitate juris dicendi & æquitatis statuenda. Quam definitionem Iurisperiti laudant, & *Greg. Thesof. l. 47. Syn. c. 21. n. 8. multū explicat.* E contra ut vitiosam damnat *Berlichius Concl. 1 & Mol. Tr. 2. D. 21.* qui hanc substituit, *Iurisdictione est facultas alicuius hæ-*

bentis publicam auctoritatem, & eminentiam super alios ad eorum regimen, & gubernationem. De qua loquitur Apostolus *ad Rom. 13. v. 1.* Omnis anima potestatibus sublimariibus subdita sit. Non est enim potestas, nisi à DEO infert deinde. Qui resistit potestati, DEI ordinationi resistit. Sed hæc primæ definitioni, si bene explicetur, nihil officiant.

II. Iurisdictionis genera seu species variæ sunt. Dividitur enim Primò in Ordinariam, & Delegatam. Ordinariam dat. 1. Lex inanimata, siue Canon, 2. lex animata, ut pontifex, Imperator, princeps. 3. Consuetudo legitime præscripta. *v. Proleg. §. 9.* 4. Universitas approbata, cuiusmodi est mercatorum, & legistarum, qui possunt Iudicem ordinarium sibi ex corpore suo creare. *c. Cum ab Ecclesiæ de off. Ordinar.* Porro ordinarius Iudex censetur, qui ex proprio munere seu officio Iurisdictionem exercet. Delegatus, qui non ex officio, sed commissione sibi specialiter facta jus dicit. *Laym. l. 1. Tr. 4. c. 5. Silv. v. Iurisdictione.* Secundò dividitur in Voluntariam, & non voluntariam, seu contentiosam. Huius est, leges ferre, punire reos, ac definire lites: cui propterea tribunal debetur, & forum litigiosum: illa in gratuitis verlatur, qualia sunt sol-

verc,

vere, dispensare, legitimare, Sacramenta conferre, & similia. Differunt 1. Contentiosa etiam in invitos exercetur, quod voluntaria nunquam facit. 2. Contentiosa in alieno territorio exerceri nequit, nisi expresse vel tacite consentiat iudex proprius, & partes litigantes. c. 2. de Constit. in 6. E contra voluntaria etiam in alieno solo, plerumque licite exercetur v. g. assistendo contrahentibus matrimonium & similia. Hac enim absque tribunali, & forensi strepitu peraguntur. At tamen scandali, & aliorum incommodorum causa magis expedit uti privatim iurisdictione sua, ne quisquam iuste offendatur. *Gemin. inc. fin. de El. in 6. Zercla Par. I. v. iurisdictionis. Sanch. l. 2. de Matr. Disp. 40. Tertio dividitur iurisdictionis in Ecclesiasticam, & Civilem. Unde duplex forum, & tribunal. Vnum pro spiritualibus seu Ecclesiasticis causis alterum pro temporalibus & civilibus: quamvis non ita discernantur, quin subinde commune forum habeant, ut patebit ex dicendis §. sequ. Sanch. l. 3. de Matrim. dis. 19. Vallens. l. 1. T. 31. Mayana Par. 4. T. an simplex dis. 18.*

III. Aliter legistæ dividunt, in Imperium, & Iurisdictionem simplicem nu. 7. & sequ. nec uno modo explicant. Imperium officio iudicis nobili exercetur, Iurisdictionis simplex mercenario. Imperium aliud est merum, aliud mixtum. Merum imperium vocatur Iurisdictionis, quæ publicum bonum & utilitatem immediatè respicit, ut apparet in constitutione legum & punitione reorum: mixtum privatorum utilitati consulit. Mixtum idè *Vlpianus* appellat, quia illi Iurisdictionis inest. Complectitur enim simul publica & privata commoda. *Meri Imperii sex gradus numerantur. Pri-*

*mus est Maximi Imperii, quo licet in ferre bellum, condere leges universales, in illis dispensare, cogere comitia, cognoscere comitia, cognoscere de causis & litibus sine remedio appellationis: Item imponere vectigalia, cudere monetam, & similia, quæ regalium titulo prænotantur. Secundus à legistis communiter merum imperium appellatur. *Vlpian. l. 3. de iurisd. om. iud. & sic describunt. Merum imperium est, habere gladii potestatem in facinorosos homines. Sub gladii nomine aliæ pœnæ comprehenduntur puta, mutilationis, exilii, perpetui carceris, & similes. Decius. de iurisd. om. iud. v. Lex III. n. 3. à Canonistis huc refertur degradatio, & excommunicatio, quæ motu proprio fit. Speculator in 1. par. Rubr. de iurisd. om. iud. Tertius gradus continet potestatem interdicens igne, & æqua, hoc est, exilii decernendi: quod spectat etiam minor capitis diminutio, & in insulam deportatio. Quartus gradus vocatur imperii parvi, ubi est potestas relegandi, subjiciendi torturæ, sed citra mortem, & mutilationem v. g. flagellis cædendi, quæ pœna etiam in foro Ecclesiastico locum habet. Quintus gradus est imperii minoris, quo refertur exigua corporis afflictio & coercitio. Sextus denique est minimi imperii, quod pertinet exigua pecuniariæ multæ. Hi duo postremi gradus cuiuslibet magistratui civili & Ecclesiastico conveniunt, ne inane nomen gerere videantur. V. *Meloni in Thesaur. iur. feudal. Tit. 42. d. ff. 2. ubi tres tantum meri imperii gradus ponit, & exponit.***

Imperium mixtum iisdem fere gradibus distinguitur. Nam *Primus gradus seu Imperium mixtum* Supremo principi

reter-

reservatur, posse legitimare in famem restituere, reo condonare delictum, quando adversa pars non urget, revocare sententiam, quæ tranſiit in rem iudicatam & similia.

Secundus (maius imperium) est cognoscere de supplicatione adversus sententiam latam ab eo, à quo non potest appellari, quod soli supremo principi, & Præfeto prætorii convenit.

Tertius (*Magnum Imperium*) est cognitio eorum causarum, quæ important plenam causæ cognitionem, & coercitionem realem, vel personalem, ut mittere in possessionem ex secundo decreto, restituere in integrum, expellere aliquem de possessione respsa.

Quartus (*Parvum Imperium*) cognoscere de causis quæ habent plenam cognitionem, licet non habeant coercitionem realem, aut personalem; ut dare bonorum possessionem, quæ tribuit ius, prenunciare aliquem mittendum in possessionem ex secundo decreto; interponere auctoritatem in alienationibus, & transactionibus alimentorum. Et ista quatuor mixti Imperii membra non possunt delegari: *V. Bronchorst. Cent. 1. Assert. 16. & 17.*

Quintus (*Minus Imperium*) est, dare possessionem ex edicto Carboniano, in possessionem mittere summarie cognoscendo, præterea huc spectant, quicumque summarium processum exigunt, & eatenus delegari possunt.

Sextus (*Minimum Imperium*) expeditur atque causæ cognitione, ut interponere auctoritatem manumissioni & emancipationi, cõpetuntque ista jure Magistratus, & catenus delegabilia sunt. *Bart. l. 2. in initio.*

IV. Iurisdicctio simplex Iudicis mercenario officio exerceri solita totidem gradus habet. *Primus* vocatur *Iurisdicctio maxima*, in qua nimirum vertitur res magni præiudicii, cuiusmodi est causa status, ingenuitatis; & libertinitatis. *Secundus* maior, quando ex causa descendente ex delicto aliquis civiliter condemnatus fuit, & quæ non habuit in are, luit in corpore. Cum autem sic quædam executio, non potest delegari. *Tertius*, magna Iurisdicctio, quæ ultra 300 aureorum multam non extenditur. Nec delegatur, nisi forte propter absentiam, aut graves occupationes. *Quartus*, parva, usque ad 300 aureos portigitur. *Quintus*, minor, & sextus minima Iurisdicctio prudentiæ & discretioni Iudicum relinquitur, cum nihil sit à Iure determinatum.

NOTA. Quædam sunt meri Imperii, & Iurisdicctionis simplicis quoque sub diverso respectu. Tortura v. gr. quando adhibetur in pœnam, meri Imperii est: quando in civili causa ut si testis vacillet, exercetur, Iurisdicctionis simplicis est. Item levis coercitio imposta in pœnam est meri Imperii, in civilibus contra contumaciam Iurisdicctionis simplicis. Idem videre est in incarcerationione & excommunicatione, quæ ex publicâ causâ contra rebelles & contumaces meri Imperii est; sed ad instantiam adversæ partis concessa simplicis Iurisdicctionis. Denique appellatio in causâ criminali est meri Imperii: in civili Iurisdicctionis simplicis vel mixti Imperii. *Bartol. l. cit. Decianus l. 4. c. 2. Wesenbeck. l. 1. n. 1. Fachin. l. 2. Contr. c. 94. Henning. Consil. 39. n. 9. & seq. Berlichius Par. 1. Conclus. 1.*

V. lte-

V. Iterum Iurisdicatio dividitur in altam, seu supremam, & Bassam, seu inferiorem. Ad supremam seu altam pertinent meri imperii causæ. Ad Bassam causæ tum civiles, tum criminales, quæ competunt certis Iudicibus ratione magistratus, quem gerunt, quæque numerantur in *Auth. de defensorib. civitatis. §. nulla §. & iudicare. §. Audiant.*

Eiusmodi est tortura ad eruendam veritatem in causis civilibus, simplex cognitio de levioribus noxis: incarceration custodia causa, non in pœnam: alia denique de quibus *Petrus Jacobi in Practica sua par. 30. & 31.* Verum quia in hisce non satis conveniunt DD. benè monet *Tholos. l. 47. c. 21. n. 20.* attendendam esse loci consuetudinem. Hæc enim facit ius, & iurisdictionem dat *l. more. x. de iurisd. om. iud. Idem dicendum de privilegio c. dilectissimi de foro comp. Knichen. c. 4. de iure superioritatu communi p. 246.*

VI. Nonnullis hæc placet quadrimembris divisio. Alia iurisdicatio est ordinaria, quæ ab officio, vel dignitate manat: alia delegata, quæ ex commissione: alia arbitraria, quæ communi partium conventionem tribuitur: alia denique accessoria, quæ aliunde venit, puta ratione delicti. Nam qui in alieno territorio peccat, illius superiori seu domino subicitur, ut ab eo iudicari, & puniri queat. *Azo. in summa l. 3. §. 13. V. Vesenbec. l. 1. n. T. 2. Speculator l. 1. T. de iurisd. om. iudic. Canis. l. 4. Inst. tit. 1.*

VII. Quæ primi gradus, & supremæ potestatis sunt, non censentur comprehendi in generali concessione meri, & mixti imperii, nisi specialiter exprimantur, iuxta *Reg. in generali concessione & de*

Reg. in 6. Quæ verò sunt meri & mixti Imperii Ecclesiastici, excepto supremo gradu, non tantum generalibus sedis Apost. legatis, sed etiam Episcopis, aliisque prælatis tribui possunt. *c. 1. de off. Ordinar. Mol. tr. 5. dis. 6. & 7. Covar. pract. Q. Q. c. 4. Layman. l. 1. tract. 4. c. 5. Bronchorst. Centur. 1. Assert. 15 & 16.*

§. 2.

Veriusque Iurisdictionis, Ecclesiastica, & Civilis differentia.

I. **S**upponendum, quod in primâ Parte I. 14. de sum. Pont. probavimus in Ecclesia relictam à Christo esse Prælati potestatem, & iurisdictionem, nomine clavium indicatam *Matth. 16.* quæ ad directionem, & gubernationem fidelium pertineat: quicquid in cassum reclamant novatores hæretici, odio summi Pontificis & Prælatorum excæcati, in tantum, ut suo cum dedecore, & damno prætoribus se, suasque actiones iudicandas submittere malint, quàm Ecclesiasticam potestatem agnoscere. *V. Confess. Aug. art. 7. & Apologia eiusd. c. de potestate Ecclesiastica. Calvinus tamen l. 4. Institut. c. XI.* spirituales quandam politiam Ecclesiis relinquit, quæ à civili prorsus distincta sit: ordo videlicet comparatus ad spiritualis politie conservationem: in quem finem iudicia sint, quæ ceosuram de moribus agant, animadvertant in vitia, & clavium officio præsent: immotigeros, & contumaces à fidelium cœtu arceat, & similia.

II. Differentiam sacri & profani iuris plerique à materia, & sine sumendam
b existi-